

OSZLOPOK ISTEN TEMPLOMÁBAN

Egyházi beszéd

Írta

Dr. Kováts J. István

budapesti ref. theol. professzor

Az IGEHIRDETŐ kiadása

Nagybánya 1917

OSZLOPOK ISTEN TEMPLOMÁBAN

Aki győz, oszloppá teszem azt az én Istenemnek templomában... és fölírom őreá az én Istenemnek nevét...

Jel. 3,12

A győzedelmes reformáció megindításának négyszázados emlékünnepére gyűltünk egybe, keresztyén atyámfiai! Most négyszáz esztendeje: 1517. október 31-én szögezte ki Luther Márton a wittenbergi vártemplom kapujára híres 95 tételét, amelyekben megtámadta a pápai bűnbocsátó cédulák árusítását. Ez volt a kezdete annak a nagy harcnak, amelyet reformátoraink a Krisztus igaz tanítását mindjobban elhomályosító pápai hatalom ellenében megüzentek és Isten segedelmével diadalmasan végig is küzdöttek. Győzelmük a mai nagyszabású győzelmi hírekhez szokott lelkünket is őszinte tiszteletre gerjeszti, és buzgó hálaadásra indítja az őket szent hitünk megtisztítására valóban az idők teljességében hozzánk küldő mennyei Atyánk iránt.

A fölolvastott szent igék szintén győzelemről beszélnek. Azt ígéri a filadelfiabeli győzőknek a János apostolnak Páthmos szigetén megjelenő amaz *Első és Utolsó, Szent és Igaz*, hogy oszloppá teszi őket az Isten templomában és fölírja reájuk az Isten nevét.

Jertek, testvéreim, elmélkedjünk ez ünnepi órában *az Isten templomában oszloppá tett győzőkről*. Lássuk, *kik a győzők?* és *hogyan milyen oszloppá tételnek?*

1.

A filadelfiabeli gyülekezetnek szól a fölolvastott üzenet. A Filadelfiában lakó maroknyi kis keresztyén gyülekezet tagjait fanatikus dühvel üldözték az odavaló zsidók, amiért meghajoltak az *új név*: a Krisztus neve előtt. De gyöngeségük és kicsinységük ellenére győzelmesen megállottak. Béketűréssel viselték az üldöztetéseket. Nem tagadták meg az Isten nevét. Megtartották az ő beszédét. A zaklatások közepette is megtartották, *ami náluk volt* s azzal együtt megőrizték az örök élet koronáját. A Sátán egész zsinagógája vette körül őket, mégis állhatatosan megmaradtak az igaz Isten és az ő hozzánk küldött Fia mellett. A harcnak nincs még vége: további kitartásra van szükség. Ezért hangzik a buzdító szózat a küzdő kicsiny sereg felé: *Aki győz, oszloppá teszem azt az én Istenem templomában...*

A Sátán zsinagógája nemcsak Filadelfiában, hanem másutt is rárontott azokra, akik meghajoltak az *új név*: a Krisztus neve előtt. Első eszköze az üldözés volt. A legborzalmasabb eszközöket találta ki arra, hogy elrettentse azokat, akik lelkük indítására meghajoltak Krisztus neve előtt. Egyházunk történelmének sok fényes lapja beszél arról, hogy ebben a küzdelemben a Sátán zsinagógája lett vesztes: százával és ezrével támadtak a győzők, akik a legborzasztóbb kínzások és szenvedések közt sem tagadták meg Krisztus nevét.

A Sátán zsinagógája akkor sem hagyott föl küzdelmével, mikor Krisztus egyháza a hatalmas római világbirodalom fölött is diadalmaskodott. Csak fegyverét változtatta meg: az üldözések helyett az egyház belső erejét igyekezett megtörni, belülről igyekezett annak fundamentumát aláásni. Tudta, hogy egy rendszer sem dől meg addig, míg önmagának ellentétévé nem válik. Ezért becsempészte az egyházba az öskeresztyénség egyszerűsége helyébe a fényt, a pompát; a vallás bensősíisége helyébe a külsőségeket, a ceremóniákat; a lélek uralma helyébe az anyagét: a pénzt, a vagyont, a világi hatalom szerelmét. Az élet örömeitől való tartózkodás helyeit is a bűn, az élvezetvágy tanyáivá változtatta. Szinte hallani véljük újból az Ur panaszát Jeremiás ajka által: *Elhagytak engem, az élő vizek forrását, hogy kútakat ássanak maguknak; és repedezett kútakat ástak, amelyek nem tartják a vizet.*

Többeknek, akiket *szorongat a Krisztus szerelme* (2. Kor. 5,14), fáj ez a nagy eltávolodás az élő kútfőtől és Krisztus igaz tanaitól. Föl is emelik ellene tiltakozó szavukat; eleinte félénkebben, majd egyre bátrabban. Megkísérlik megtisztítani az egyházat. Szavuk azonban, bármily erőteljesen hangzik is, pusztában kiáltó szó marad. Sőt fölöttük aratott sikerein fölbuzdulva a Sátán zsinagógája még vakmerőbbé válik. Szemérmetlenül, pénzért kezdi árulgatni a bűnbocsánatot és pedig nemcsak a múltban, de a jövőben elkövetendő bűnökért is!

Az isteni kegyelem eme vakmerő meggyalázása ellen támad föl a három nagy reformátor közül elsőként, a *bízó hit* nagy győzője: *Luther Márton*. Harca nem könnyű. A Sátán zsinagógája kétfelől ront reá: egyfelől a pápai hatalom, másfelől a világi uralom támad ellene ádáz dühvel. De ő nem riad meg. Fölzúg ajkán a 46. zsoltárból megszületett örökszép éneke: „Erős vár a mi Istenünk!” A kiátkozó pápai bullát elégeti. A birodalmi gyűlésre bátor lélekkel elmegy. Elmegy Wormsba – mondja – még akkor is, ha annyi ördög van is ott, mint ahány cserép van a háztetőkön! S megáll ott bátran: „Itt állok, másként nem tehetek, Isten engem úgy segéljen!” hangzik a győzelem szava ajkáról. Ezután Wartburg várában az Isten igéjének nemzete nyelvére fordításához lát. A monda szerint az ördög itt is megkísérti. Nagy rajzoló művészünk (*Zichy Mihály*) gyönyörűen rajzolta meg ezt. Kísértők sokasága veszi körül. Az

egyik bíbornoki kalapot kínál néki, a másik pénzes zacskót ráz előtte, a harmadik testi gyönyörökkel akarja elcsábítani. Igen, ezek azok a kísértők, akikhez odavágja tintatartóját!

A másik győző az *elszánt hit* nagy harczosa, a Biblia és a kard hőse: *Zwingli* Ulrik. Ellene is a Sátán egész zsinagógája támad. Mikor a szóvitákon legyőzi őket, fegyveres erővel törnek reá és hiveire. Fegyverrel is megharcolja a hit *nemes harcát*. Kardot köt. *Futását* hamar el is végzi (2. Tim. 4,7): mindjárt az ütközet elején kileheli több csatát látott s az Isten igazságától hatalmas erővel áthatott lelkét a kappeli síkon. Holttestét az ellenség fölnégyeli s elégeti. De, mint ő maga is megjövendöli, csak testét ölhetik meg, csak porait hamvaszthatják el, diadalmas lelkét nem. Megmarad az ezrek és ezrek lelkében, élénk bizonyosságául annak, hogy *akik Őbenne hisznek, ha meghalnak is, élnek* (Ján. 11,25).

A harmadik győző az Isten nagyságától és irgalmának végtelenségétől eltelt *alázatos hit* diadalmas eszköze: *Kálvin* János. Maga is vallást tesz magáról: „Abban, amit az Irás tilt, vagy amit az Irás parancsol, nem ingat meg engem az egész világ megütődése sem.” Valóban nem tántorodik meg soha: Pál apostollal együtt *azoknak, amelyek előtte vannak, nékik dőlven, czélegyenesen igyekszik* (Fil. 3,14). Istentől megszabott útján, bár az a hazátlanságon, a száműzetésen, a küzdelmek álmatlan és könnyes éjszakáin vezet is keresztül. A Sátán zsinagógája őellene is föltámad a libertinusok képében. Törékeny testével úgy áll köztük, mint szikla a tenger zajló hullámaiban, mikor fegyveresen törnek reá: „Karjaimat levághatjátok, életemet kiolthatjátok – kiáltja nékik – de arra nem kényszeríthettek, hogy az arra méltatlanoknak az Ur szent testére és vérére emlékeztető jeleket kiszolgáltassam!” Győzelmesen megvívott sok-sok küzdelmét szemlélve szinte érezzük, mint bizonyosodik be rajta is, hogy akik *az Urban biznak, erejük megújul* (Ésa. 40,31). Sohasem a maga akaratát nézi, hanem egyedül Istenét, ezért bár „nincs hely a világon, melytől úgy irtóznék, mint Genftől”, mégis visszatér azok közé, akiknek könnyebb volt őt száműzni, mint nélkülözni. Sasszemei meglátják Isten egyházának messze távolban küzdő katonáit, szenvedő hőseit is és van vigasztaló szava a könnyező, bátorítása a küzdők, tanácsa a tanácstalanul állók számára. Erőtlen hangja elhallatszik távoli országokba is: ott is diadalt diadalra arat.

A bízó, az elszánt és az alázatos hitnek ezt a három győzedelmes hősét gyönyörűen állítja élénk nagy szobrászművésznünknek (Horvai Jánosnak) a genfi reformációi emlékmű pályázatára beküldött hatalmas alkotása. Luther gyermeki bizalommal néz föl Krisztusra, Zwingli kardjára támaszkodva elszántan néz előre, Kálvin alázatosan meghajlik Krisztus lábainál. Krisztus pedig fölnéz a mennybe: az Atyához...

Isten és az ő szent Fia Lelkétől eltelve, ők hárman vívták meg Róma ellenében azt a nagy harcot, amely egészen más ábrázatot adott a világnak és hatalmas szárnyakat adott az

emberi fejlődésnek. Krisztus szuverenitását helyreállították: a *szegény* Krisztus *gazdag* földi helytartójának trónját örök időkre megingatták. A külsőségekre temetkezett hitet visszaállították régi tisztaságába: kiszórták Isten házaiból mindazt, ami ellentétben állt az *öt lélekben és igazságban* való imádással. Szabaddá tették az utat a töredelmes szívvel hozzá közelítő gyermekeit megbocsátó szeretettel váró Atyához: eltávolították a szentek sokaságát, akiket sokszor nagyon is gyarló emberekből állított oda a tévhit az Örökkévalóhoz vezető útra, hogy *közbenjáróink* legyenek. Megtanították az emberiséget arra, hogy Isten szolgálata nem az embertársaink fölött való *uralomban*, hanem a nekik való *szolgálatban* áll. Meggyőzték őket arról, hogy nem az az Urnak tetsző élet, ha a föld Istenadta örömeit – a legtöbbször amúgy is csak hazug módon – *megtagadjuk*, hanem az, ha a világot Isten erőivel *megszenteljük*.

A győzelem kivívása nem volt könnyű: az ellenség görcsösen védte féltve őrzött hatalmát, vagyonát, uralmát. Előszedte fegyvertárából századokon át jól kipróbált fegyvereit, mozgósította egész hadseregét. Reformátoraink mégis győztek, mert azon az egyetlen örök fundamentumon álltak, *amely vettetett, mely a Jézus Krisztus* (1. Kor. 3,11).

Hitünk birodalmának három égbe nyúló csúcsa: Luther, Zwingli, Kálvin. Fejükön az örökkévalóság hófehér égi hava ragyog. Mindhárman mutatják nekünk az utat Krisztushoz és az Egy felé. Ne kutassuk, melyik magasabb, melyik nagyobb? „Egyformák és nagyok ők a Krisztusban: győzedelmeseknél följobbvalók,” mint nagy szobrászművésznők alkotásán is olvashatjuk. Győzők, sőt győzedelmeseknél is följobbvalók voltak. Így bizonyosan feljűk is hangzott annak a szava, *aki tegnap és ma és örökké ugyanaz* (Zsid. 13,8), akinek dicsőségéért küzdöttek utolsó leheletükig: *Oszloppá teszlek titeket az én Istenem templomában és fölírom reátok az én Istenem nevét*.

2.

Isten nevéből ragyogó oszloppá tétetni az ő templomában: milyen fölséges ígéret! Még annál is fölségesebb, amely az ótestamentum nagy profétájának, Ésaíasnak az ajkán csendül föl: *Akik... szeretik azt, amiben gyönyörködöm... adok nekik házamban és falaimon belül helyet és... örök nevet adok nekik, amely soha el nem vész* (Ésa. 56,4-5).

Hogyan értsük az Isten templomában való oszloppá tételt? Többen többféleképpen magyarázták. Egyesek az örökkévalóság templomának, mások az ezeréves birodalomban lévő templom oszlopait értik ezen. Az az egy bizonyos, hogy szó szerint való értelemben nem vehetjük. Ez ellenkeznék az ugyanebben a versben is említett földre szállott *uj Jeruzsálemről* a Jelenések könyve végén olvasható ama sorokkal: *És templomot nem láttam abban, mert az Ur,*

a mindenható Isten annak temploma és a Bárány (Jel. 21,22). Nyilvánvalóan képes értelemben kell tehát vennünk ezt az ígéretet. János apostol lelki szemei előtt megjelenik a görög stílusban épült templom kép. Ennek az oszlopok a legfőbb ékességei. Ezek a templom terhének a hordozói is. Ilyen templomnak látja Isten országát is. Ennek a templomnak az oszlopaivá teszi a Bárány a győzedelmeskedőket.

Ezek az oszlopokon ott ragyog az Isten neve. Maga az *Első* és *Utolsó* írta föl reájuk az Isten nevét. Ez a név teszi az oszlopokat olyan ragyogókká. A név fölírása az Örökkévalóval való közösséget, a vele való legszentebb egyéforradást jelenti.

Idővel az oszlopok száma egyre gyarapodott azokkal, akik a kísértések, a Sátánnal való viaskodások közepette győzedelmesek maradtak; akik hűségesen megállották helyüket, ha életükkel kellett is megpecsételniük hűségüket; akik nemcsak, hogy nem tagadták meg Isten beszédét, de bizonyoságot is tettek arról sokak előtt; akiknek a fején nem halványult el szent örökségünk: az örök élet koronája. Ezek is bevonultak Isten templomába; odasorakoztak a többi oszlopok mellé. Egy Jusztin mártír, egy Krizosztómusz, egy Assiszi Ferencz: mind-mind oszlopokká lettek az Isten templomában. Ilyen oszlopokká lettek mártír-halált halt előreformátoraink: Szavanarola, Husz János. Ilyen Isten nevétől ragyogó oszlopok lettek nagy reformátoraink: Luther, Zwingli, Kálvin.

A római egyházban az idő folyamán félremagyarázták az oszloppá tétel felséges ígéretét: azt vélték, hogy ama *Szent* és *Igaz* nem önmagának tartotta fenn annak a megállapítását, kit méltat az oszloppá tételre, hanem mi, gyarló emberek is megállapíthatjuk, kit illet meg ez a méltóság. Ezeket azután az Örökkévalóhoz közeljáró imádásszerű tiszteletben kezdték részesíteni, sőt megtették őket *közbenjárókul* Isten és az emberek közt. Az egyedül Istent megillető magasabb tisztelet még a Fiútól kiválasztott oszlopokat sem illeti meg. Mert mik az oszlopok? Csak a templom terhének hordozói. S mi a templom? Csak Isten imádásának helye. Az oszlopokat és magát a templomot is megcsodálhatjuk, de imádásszerű tisztelet sem az oszlopoknak, sem a templomnak nem jár, egyedül az Örökkévalónak!

Maguk a reformátorok tiltakoznának a leghevesebben, ha valaki *közbenjárókul* állítaná őket elének, amint a római egyház teszi a maga szentjeivel. Nem közbenjárók, nem *útak* ők, csak *útmutatók*; mert csak egy a mi közbenjárónk egy a mi útunk, aki önmagáról mondotta: *Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanem ha énáltalam* (Ján. 14, 6). Érezték mindannyian, hogy *Annak növekednie kell, nekik pedig alászállaniuk* (Ján. 3,30). Hitték őbenne s beteljesedett rajtuk is az Irás szava: *élő víznek folyamai ömlöttek az ő belsejükből is* (Ján. 7,38). Mint Krisztusba oltott szőlőtők tudták, hogy *nélküle semmit sem cselekedhetnek* (Ján. 15,5), vele pedig mindeneket diadalmasan megcselekedhetnek. Tudták,

hogy Isten kegyelme választotta ki, hívta el őket a *sötétségből az ő csodálatos világosságára* (1Pét. 2,9) és szentelte meg őket, hogy oszlopok legyenek az ő templomában. Sohasem feledték el, hogy csak eszközök: törekeny, gyöngé eszközök, akik azonban erősekké, sziklaszilárdakká lettek Isten kezében. Ezért Pállal együtt hirdették ők is, hogy *sem aki plántál, nem valami, sem aki öntöz; hanem a növekedést adó Isten* (1. Kor. 3,7). „Egyedül Istené a dicsőség!” zúg föl a mi Kálvinunk lelke mélyből a kiáltás és százszorosán, ezerszeresen kél a visszhang a *holland koldusok, az angol zarándok atyák, a francia hugenották, a magyar gályarabok* ajkairól: Egyedül Istené a dicsőség!

Mikor reformátorokról emlékezünk, és buzgó hálaadással borulunk le az őket hozzánk küldő Atya előtt, meg kell emlékeznünk azokról a többi oszlopkőről is, akik szenvedések, megpróbáltatások tüzen keresztül követték őket a boldog bizonyosság felé. Meg kell emlékeznünk azokról is, akik inkább választották a koldusbotot, a hazátlanságot, avagy a kardot, a börtönt, a gályát, a halált, semhogy megtagadják a megismert igazságot és annak örök kutfejét.

A mi eleink is hányszor elmondhatták a több százados hol fegyveres, hol néma üldözések hosszú éjszakáján: *Mindenütt nyomorgattatunk, de meg nem szorítottunk; kétségkedünk, de nem esünk kétségbe; üldöztetünk, de el nem hagyatunk; tiportatunk, de el nem veszünk* (2. Kor. 4,8-9). Tudták, hogy *amiket most szenvedünk, nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, mely nekünk megjelentetik* (Róm. 8,18); *tudták, hogy ha vele együtt meghaltunk, vele együtt fogunk élni is; ha tűrünk, vele együtt fogunk uralkodni is* (2. Tim. 2,11-12), ezért ők is *testükben hordozták mindenkör az Úr Jézus halálát s így az ő élete is látható lett testükben* (2. Kor. 4,10). Ezek emlékezetét is idézzük föl ma. Oszlopok lettek ők is a mi Istenünk templomában s az *Első* és *Utolsó* fölírta őreájuk is a mi Istenünk nevét.

*

Reformátorainkról és hitvalló eleinkről emlékezvén, tekintetünk önkéntelenül is a reménytelennek, vigasztalannak látszó jelenre esik. Tekintetünket elfátyolozza még az immár negyedik éve dúló nagy vérzivatar. De így is láthatjuk a szomorú valóságot. Az Isten temploma ma is áll még, de az emberek jó része azon kívül keresi boldogságát. Nem kell nekik e templom, mert érzik, hogy ebbe csak azok léphetnek be, akik vallják, hogy aki köztünk első akar lenni, annak mindenek szolgájává kell lennie, s aki ide belép, annak kötelezettséget kell vállalnia a mások terhének hordozására: ők pedig nem *szolgálni*, hanem *uralkodni* akarnak, nem *mások* terhét akarják hordozni, hanem inkább a *maguk* terhét is másokra akarják rakni!

A Sátán lett megint úrrá a lelkek milliói fölött. Elbizakodottságukban nem akarnak Istenről, lélekről, túlvilágról hallani. Egyedül önmagukat istenítik, az anyagot imádják, és a jelennek akarnak élni. Egyedül fogyatékos tudományukban bíznak. Evangéliumukká az önzést, a haszonlesést teszik. A „szent”-nek elkeresztelt önzés lett úrrá mind a nemzetek, mind az egyes emberek közt. Mint az apostol mondja: *mindenki a maga hasznát keresi, nem a Krisztus Jézusét* (Fil. 2,21). A Sátán zsinagógája egyre bővül. Mind többen és többen sereglenek belé. S az eredmény? Százvezrek és milliók kiomló vére a harczmezőkön, idehaza pedig százvezrek és milliók erkölcsi meg anyagi romlásba dőlése.

Ezekben a kísértésekkel telistele időkben sok oszlop dől ki, de több új oszlop is támad Isten templomában. Mi is választás előtt állunk: oszlopok akarunk-e lenni, avagy a törmelékek közé akarunk-e temetkezni? Körülöttünk is zúg a kísértők szava. A reformáció mai négyszázados örömnepén kiáltunk mi is oda nékik a filadelfiabeliekkel, reformátorainkkal és eleinkkel együtt: Nem tagadjuk meg mi sem a mi Istenünk nevét, megtartjuk mi is az ő beszédét és a föld minden kincséért sem adjuk mi sem cserébe a számunkra is eltett örök élet koronáját! Ha így tudunk kiáltani és – ami még főbb – így is tudunk élni: a fegyverek zajában is elnyerjük az ő békességét, *amelyet nem úgy ad, mint a világ adja* (Ján. 14,27) és mint győzők, oszlopok, ragyogó oszlopok leszünk mi is az Isten templomában!

Amen